

SS.7.C.1.9

Defini règ lalwa ak rekonèt enfliyans li sou devlopman nan sistèm legal, politik, ak gouvènman Ameriken an.

SS.7.C.1.9 Klarifikasyon sou Nosyon Fondamantal 2: Elèv yo ap evalye enpòtans règ lalwa pou pwoteje sitwayen kont itilizasyon abitrè ak abizif pouvwa gouvènman an.

Règ lalwa te fèt pou pwoteje sitwayen kont gouvènman an. Zansèt ki Fonde peyi a te pè ke gouvènman an ta vin gen twòp pouvwa e tap sanble tankou yon **monachi** oswa kèk lòt fòm gouvènman abizif.

Konstitisyon an asire ke gouvènman an pa vin gen twòp pouvwa se sa ki fè yo separe pouvwa gouvènman ant egzekitif, lejislatif, ak branch jidisyè yo, ak fè ke chak branch responsab de youn lòt avèk prensip kontwòl ak balans.

Lè gen yon seri de lwa ki ekri kereprezantan eli yo dwe apwouve, epitou pwoteje sitwayen kont abi nan pouvwa gouvènman an.

Epitou, lwa yo ki aplike a moun ke yo akize de krim. **Katriyèm, Senkyèm, Sizyèm, Wityèm,** ak **Katòzyèm Amanman** nan Konstitisyon Etazini an, garanti ke sitwayen ke yo akize de krim gen lwa ki pwoteje li kont tretman enjis.

Katòzyèm amandman - yon amannman nan Konstitisyon Etazini an ki defini sitwayènte, akòde sitwayènte a ansyen esklav yo ak defini votè kòm gason omwen 21 ane daj.

Katriyèm amandman - yon amannman nan Konstitisyon Etazini an ki bay libète nan fouy ki pa rezonab ak sezi bagay; amannman sa a tou deklare ke yo dwe bay sèlman pou kòz ki posib (prèv ki bay yon moun yon rezon ki fè nou panse ke yon krim te fèt oswa ap fèt)

monachi - yon fòm gouvènman gen nan tèt li yon wa oswa yon rèn ki eritye pozisyon an, regne pou lavi, ak kenbe pouvwa ki ka varye nenpòt ki nivo ant yon pouvwa ki limite jiska yon pouvwa ki la pout tan

règleman lalwa - lide ki fè konnen ke moun kap gouvène dwe swiv lwa yo; pa gen pèsonn ki pi wo pase lalwa

Senkyèm amandman - yon amannman nan Konstitisyon Etazini an ki bay pwoteksyon ak yon moun yo akize de yon krim, enkli dwa pwosesis ki garanti dwa moun.

Sizyèm amandman - yon amannman nan Konstitisyon Etazini an ki bay pwoteksyon ak dwa ak yon moun yo akize de yon krim, enkli dwa a yon jijman rapid ak yon jiri san patipri

Wityèm amandman - yon amannman nan Konstitisyon Etazini an ki bay libète nan kosyon ki twòp oswa amann ak libète nan pinisyon pou mechan oswa yon pinisman etranj pou yon moun yo akize de yon krim